

יונתן בן עוזיאל

אונקלוס

עַד הַיּוֹם הַזֶּה כִּי נִגַּע בְּכַף יֶרֶךְ יַעֲקֹב הַנִּשְׁאֵה :
 עַד יוֹמָא הַדִּין אַרִי קָרִיב
 בְּפִתִּי יִרְפָּא דִּיעֲקֹב בְּגִידָא
 יִרְכָּא דְבִקְעִירָא וְחִיּוּתָא עַד
 יוֹמָא הַדִּין אָרוּם קָרִיב
 מִלְּאָכָא וְאַחַד בְּפִתִּי יִרְכָּא

תורה שבכ"ל פה

[קסח] עד היום הזה, עד שבא משה ונשנה
 לו בסיני איסורו אל לא שנכתב במקומו. (מדרש כהן כ"י)
 [קסח] כי נגע בכף ירך יעקב הנשה,
 ר' יהודה אמר באחת מהן נגע ואחת מהן
 נאסרה. ר' יוסי אומר באחת מהן נגע ושתייהן נאסרו.
 אית תנא תני הדעת מכרעת שהוא של ימין כדברי
 ר' יהודה, ואית תנא תני הדעת מכרעת שהוא של
 של שמאל כר' יוסי, מאן דאמר הדעת נוטה שהוא

שנאמר ארדפה אויבי ואשמירם ולא אשוב עד
 כלותם א. (כר השכלים כח"י)

[קסח] אשר על כף הירך, אמר שמואל לא
 אסרה תורה אל לא שעל הכף בלבד שנאמר
 על כף הירך כו' ור' יהודה (ס"ל) הירך כתיב
 דכוליה ירך. (חולין לו.)

[קסח] כף הירך, אמר רבא הירך המיומנת
 שבירך. (סוכיות יג.)

(א) ש"ב כח, לח.

בגין דאית בבר נש רמ"ח שויפין לקבל רמ"ח פקודין כו' ואית בבר נש שס"ה גידין ולקובלהון שס"ה פקודין דלאו
 אינון אתיהיבו למעבד ולקבל שס"ה יומי שתא והא תשעה באב חד מנהון כו' ובגין כך אסרה אוריתא לא יאכלו
 בני ישראל את גיד הנשה א"ת לאסגאה תשעה באב דלא אכלין ביה ולא שתין כו' וכל מאן דאכיל בתשעה באב
 כאילו אכיל גיד הנשה. ובס' ציוני ושפתי כהן ובטעמי המצות לר"מ הבבלי מפרשים הדברים כפשוטם וז"ל
 טעם מצוה זו לפי שאם תחלק הלאוין לימים דכתיב ולשמור את מצותי כל הימים יבוא גיד הנשה כנגד ס' באב
 ומה שאירע לאבות סומן לבנים ששרו של עשו נלחם עם יעקב וכאשר לא יוכל לו ציערו בנגיעת הירך שהם יוצאי
 יריכו ולא מצא מפלת שונאיהם ישראל בימים אלא בס' באב ובגיד הנשה וכאשר נאכל הגיד מתחזק כחו ואוגו כו'
 שם רביצת סטאל ומחנותיו ואנו בגלות אדום ורודפים אותנו במצרים על כן לא יאכלו בני ישראל את גיד הנשה.
 ראה לעיל אות קס. ובס' שפתי כהן כ' (ובמה"מ שם בשם מדרש) מצאתי כתוב ד' צומות רמוזים [כמלת גיד] ואמר על כן
 לא יאכלו בני ישראל אלא מתענין, א"ת, אב תשעה, גיד ר"ת ג' דתשרי, י' בשבת, גיד בגי' יז', היינו יז' בתמוז.
 ובמנחה בלילה מוסיף כי אותיות הנשה "השנה" לרמז כי באלו הימים לא יאכלו בני ישראל. [קסח] דכוליה ירך
 ולית ליה דשמואל אלא כל מקום שיאכל ממנו כזית חייב (רש"י). [קסח] חולין קלד: קדושין כא: כריתות כא. ועי' לעיל
 פכ"ד אות מא. [קסח] לעיל אות קס. [קסח] בגמ' חולין צ: מובא לעיל אות קל. על המשנה דחולין פס: גה"ג
 נוהג בירך של ימין ובירך של שמאל, מביא דבריו ר"י בתוספתא פ"ז ר"א אינו נוהג אלא באחת והדעת מכרעת
 [שהיא] את של ימין. עיי"ש ולפנינו בב"ר מבואר דעה שלישית של ר' יוסי דנגע בשל שמאל ושתייהן נאסרו ומבואר
 דס"ל כרבנן במשנה דשתייהם נאסרו. ופליגי רק בדיוקא דקרא דלרבנן ס"ל דנגע בתרווייהו ולר"י נגע רק בשל
 ימין ולר"י נגע רק בשל שמאל. ולהפ' בב"ר שבי' והדעת מכרעת של שמאל שנאסרה. ומאן דאמר הדעת מכרעת
 של ימין ויגע בכף ירכו המזומנת לו זה ירך ימינו, ומאן דאמר של שמאל דכתיב כי נגע בכף ירך יעקב ירך ולא
 ירכו וזהו שמאל. ומבואר מדבריו דמפרש דאית תנא הוא דעה שלישית דהשמאל נאסרה. ובמת"כ גורס אף של שמאל
 כר"י. וכ"ה בירד"ל. ועי' לעיל קל. ולהלכה פסקין כרבנן דנוהג בשל ימין ושמאל. וראה בתוב"ע כאן. [וראיתו להעיר מ"ש
 בהלכות גדולות בהלכות טריפות (דפוס ברלין תקל"א וד"ו קנש). ודבוק בדבר ונוקבתא כו' ומשקליה לרבר ונוקבא.
 ובהערות ובאורים לבה"ג דפוס ווארשא תרל"ה, הבין דכוונתו דיקח הגיד הנשה מוכרים ונקבות ועפ"ז כ' לתקן
 דבריו הכו"פ ביו"ד סי' ס"ה שמביא בשם סי' סמ"ג דגיד הנשה נוהג בזכרים ונקבות ותמהו עליו שזה פעול
 דכוונת הסמ"ג על בני אדם זכרים ונקבות שאסורין לאכול גיד הנשה ולא על הבהמות ולכן מביא דצ"ל בכרתי
 ופלתי דכ"כ הבה"ג דמפורש כן. עי' תשובת חת"ס יו"ד סי' ס"ט ובס' תולדות אדם. והנה כעת נודע שבספר
 כרתי ופלתי שנדפס בחיו המחבר ויש עליו הגהות מכת"י המחבר חיקן במקום שנדפס בסמ"ג דצ"ל בסה"ג
 היינו בסדר הניקור הנדפס בסור יו"ד סי' ס"ה. ומקורו מבבל העיסור הכשר בשר שער א. ואוז' סי' תמ"ח, ורבינו
 ירוחם נפ"ו ה"ה אות יד. רוקח סי' ת"ט. וארחות חיים איסורי מאכלות אות פד. וענין סדר הניקור מבואר בקיצור
 בבח"ג שם. ובסור בסדר הניקור שם כ' במקום שיש הזכרות בעצם שבו גיד הנשה וחותר הזכרות והנקבות. ועי"ש
 פרישה אות נו. וראה בספר גילוי דעת יו"ד סי' ס"ה אות ז. שדחה דברי הערות הנ"ל שבבה"ג ד"ו. ופי' דהכוונה
 לגידים הנקראים זכרים ויש נקראים נקבות. וז"ל בלי הבה"ג. והעיר מדבריו האוז' פנה"ג סי' תמ"ט ותוס' חולין ספ. וז"ל
 ממ"ש הבה"ג הנדפס מכ"י בה' גה"נ שם ועצם אסור דלא גרע מגיד הנשה כו'. ובהערות צד תקס"ב כ' דלא נשמע ולא
 נראה איסור העצם בשום מקום. ולא ראה מ"ש הב"י ביו"ד סי' ס"ה בשם שכלי הקט"ה וכ"ה בארחות חיים ח"ב
 איסורי מאכלות צד שמ"ד. וכ"פ הרמ"א בש"ע יו"ד סי' סק"ה. ובספר האורה סי' קח. וסדור רש"י אות תרמו.